

TRIBINA

Kako su RTL i HTV postali prostor za emitiranje sapunica

Televizije s nacionalnom koncesijom pretvorile su se u sredstva za reprizno emitiranje filmova, serija, sapunica, kuharica, mjenjačnica, bigbraderica i sličnih drobilica ljudskog dostojanstva. Riječ »kultura« zaobilazi se u širokom luku. Za riječ »znanost« kao da se nije ni čulo.

SEAD ALIĆ

Objavljeno: 09. 2. 2012. u 8:49   Zadnja izmjena: 09. 2. 2012. u 8:49

Priča o odnosu RTL-a i Agencije za elektroničke medije (AEM) postala je pravi medijski labirint iz kojeg nema izlaza ako se ne sagleda cjelina medijskog prostora u Hrvatskoj.

U nedavnom nastupu na HTV-u ministrica kulture Andrea Zlatar Viočić javno je iznijela činjenicu da Ministarstvo kulture zapravo nema nijednu osobu a kamoli tijelo koje bi se sustavno bavilo medijima u Hrvatskoj. Istodobno javna je tajna da je AEM-ove članovi postavio Sanader i da su bili u funkciji provođenja njegove volje. Agencija je godinama pazila da se ne zamjeri bilo komu što u prijevodu znači da je propustila mogućnosti koje joj nudi zakon (mešetarenja s radijskim postajama, lokalnim televizijama, udjelima u vlasništvima i sl. možda će a možda i neće isplivati na površinu).

Agencija je dopustila nezakonito povezivanje lokalnih postaja, nije inicirala promjene zakona koje bi omogućile neprofitnim medijima i neovisnim produkcijama da dođu do izražaja, zatvorila se u svoju tvrđavu i odrađivala samo ono što je naređivao naredbodavac s Markova trga. Sve je rađeno da oni koji već imaju medije mogu (pod drugim imenima) imati više medija, a da se istodobno spriječi bilo kakva mogućnost svježeg zraka u medijskom prostoru.

Nesustavnost u pristupu dovela je do spuštanja rada do razine reagiranja uvrijeđenih veličina na povremena »ismijavanja« rada Agencije. To je nedopustiva razina za tijelo koje treba regulirati naš virtualni svijet u kojem većina građana provodi više vremena nego u svom realnom životu (gledajući, čitajući, slušajući, razgovarajući o medijskim temama...). Kalkulantsko ponašanje prema medijima dovelo je do bujanja neprihvatljivih programskih orijentacija. Nepostojanje stava, energije, volje, akcija ljudi koji rade u Agenciji otvorilo je prostor pretvaranju javnosti u priču vlasnika masmedija. Proizvode se i emitiraju programi u kojima se kultura i znanost bezobrazno ignoriraju, u kojima se informiranje pretvorilo u stereotipno pričanje priča, u kojem se cjelokupno društvo opterećuje svakodnevnom proizvodnjom estradnih banalnosti.

Država kojoj je stalo do njenih građana, vlastita jezika i kulture, do razvijanja vrijednosti na temelju kojih je moguće razvijati uljuđenu zajednicu građana – ne može dopustiti čuvarima virtualnog prostora da samo povremeno, ishitreno, nepromišljeno, neodmjereno i neargumentirano reagiraju; ne smije dopustiti da mjesto koje treba regulirati naše virtualne svjetove bude tvrđavom iz koje se samo povremeno može dobiti nešto što samo podsjeća na informaciju o tome što to tijelo radi i kako radi.

Internetske stranice Agencije napravljene su tako da se na njima nema gotovo što pročitati. Informacije su šture, nedovoljne, napisane jezikom koji želi ostati nerazumljiv. Birokratiziranost tog jezika još je jedna potvrda strategije da se prema vani ne daje ništa osim onoga na što ih natjera zakon.

Sjećam se vremena kada je RTL bio HRTL. Koncesiju su dobili i na temelju imidža ljudi koji su radili na tad još nekompromitiranom Radiju 101. Nositelj projekta bio je Dobrivoj Keber. Treći program s »minisom« Radija 101 – nije zvučalo loše. Da stvari neće ići u pravom smjeru, vidjelo se već kad je Keber pokupio novce i nestao, a RTL počeo okupljati ljude s kojima nije mogao puno toga napraviti. Izlaz je bio u spuštanju razine programa i pretvaranju gledatelja u nezrele adolescente koji »uživaju« u blebetanju kvazinovinara o izmišljenim, nevažnim, nerijetko i stupidnim događanjima.

No nije samo RTL u pitanju. Televizije s nacionalnom koncesijom pretvorile su se u sredstva za reprizno emitiranje filmova, serija, sapunica, kuharica, mjenjačnica, bigbraderica i sličnih drobilica ljudskog dostojanstva. Riječ »kultura« zaobilazi se u širokom luku. Za riječ »znanost« kao da se nije ni čulo. Sve se svodi na proizvodnju najnižih strasti, na neprihvatljivu razinu komunikacije, na rad nestručnih novinara, na nepismene tekstove i slično.

To je imalo utjecaja i na pretvaranje javnog servisa HTV-a u prostor za emitiranje sapunica, prostor koji se zatvarao prema pravim vanjskim produkcijama i koji je javni servis zbog želje pariranja radu komercijalnih televizija – počeo opasno spuštati prema neprihvatljivim razinama rada. Pozivanje na potrebu neovisnosti o politici pretvaralo se s vremenom u neformalno preuzimanje javnog servisa što su činile interesne skupine na samoj televiziji. Ni HRT-ovo vijeće dosad nije preuzelo svoje obveze. Nastavilo se lutanje labirintom bez izgleda za izlazak.

Treba se nadati da je aktualna situacija s RTL-om (u kojoj podržavam stavove Vijeća iako kasne godinama) samo povod za početak sustavnog rješavanja pitanja medijskog prostora u Hrvatskoj. Valja se nadati da će zaživjeti vertikalna uređenja medijskog prostora: od zakonodavne razine ministarstva kulture, preko aktivne, agilne i snažne provedbe s pomoću Agencije za elektroničke medije, uz višestruko veću transparentnost rada i Vijeća HRT-a i svih ostalih ustanova u tom području.

Na saborskom je odboru inzistiranje na toj vertikali. Bez nje sve se pretvara u močvaru u kojoj svako ima argumente protiv svakoga i gdje se sve pretvara u novi materijal za trač-rubrike. Pitanje medija nije samo pitanje informiranja: riječ je o prostoru sučeljavanja svih oblika komunikacije, svih ideja, svih oblika kulture politike i ostalih djelatnosti. Pitanje medija ključno je pitanje svake zajednice.

Svako guranje pod tepih pitanja o televizijama koje prodaju sapunice pojavit će se s vremenom u medijima kao sapunica o odnosima koji to dopuštaju. Dopuštanje nacionalnim komercijalnim televizijama da vrijeđaju dostojanstvo gledatelja – neizbježno će završiti u javnom iznošenju uvreda aktera drame koju su svojim neradom postavili na scenu. Vrijeme je za ključne promjene u reguliranju medijskog prostora. Tek takve promjene mogu osigurati klimu potrebnu za ozbiljne društvene promjene.

Autor je voditelj Sekcije za filozofiju medija i Hrvatskog filozofskog društva